

**Упутство за писање стандарда с обзиром на
потребе микро, малих и средњих предузећа
(МСП)**

Верзија на српском језику

CEN/CENELEC Guide 17

**Упутство за писање стандарда с обзиром на потребе
микро, малих и средњих предузећа (МСП)**

CEN/CENELEC Guide 17

*Guidance for writing standards taking into account micro,
small and medium sized enterprises (SMEs) needs*

CEN и CENELEC одлучили су да усвоје ово ново упутство CEN/CENELEC 17 Одлуком Техничког комитета CEN-а C046 од 2010-06-04 и Одлуком Техничког комитета CENELEC-а D137/C059 од 2010-06-01.

І издање / јун 2010.

**European Committee for
Standardization**

**European Committee for
Electrotechnical
Standardization**

**Avenue Marnixlaan 17
B – 1000 Brussels**

**Tel: +32 2 550 08 11
Fax: +32 2 550 08 19**

**Tel: +32 2 519 68 71
Fax: +32 2 519 69 19**

www.cen.eu

www.cenelec.eu

Садржај

Предговор.....	2
Увод.....	3
1 Предмет и подручје примене.....	5
2 Нормативне референце.....	5
3 Термини и дефиниције.....	5
4 Општа разматрања.....	6
5 Питања која треба размотрити током поступка доношења стандарда.....	6
5.1 Опште.....	6
5.2 Припрема новог пројекта.....	6
5.2.1 Тржишна релевантност.....	6
5.2.2 Заинтересоване стране.....	7
5.3 Питања која треба размотрити током припреме стандарда.....	7
5.3.1 Исплативост имплементације стандарда за МСП.....	7
5.3.2 Доступност елемената.....	7
5.4 Израда садржаја стандарда.....	8
5.4.1 Приступ заснован на перформансама.....	8
5.4.2 Увод.....	8
5.4.3 Предмет и подручје примене.....	8
5.4.4 Испитивање.....	9
5.4.5 Методе верификације.....	9
5.5 Структура и приказ садржаја.....	9
5.5.1 Дужина.....	9
5.5.2 Структура.....	10
5.5.3 Приказ и слике.....	10
5.5.4 Јасноћа језика.....	11
5.5.5 Референце.....	11
5.5.6 Ревизија.....	12
5.6 Завршно преиспитивање.....	12
5.6.1 Прелазни период.....	12
5.6.2 Помоћ у имплементацији.....	12
6 Листа за проверу препорука из овог упутства.....	12
Библиографија.....	14

Предговор

Овај документ (CEN/CENELEC Guide 17) припремио је Технички комитет CEN/CLC BT WG 208, *Guidance on SME needs*, чији је секретаријат у надлежности NORMAPME-а.

Ово упутство писцима стандарда пружа смернице, савете и препоруке на који начин да уваже потребе МСП-а. Овај документ се бави питањима која треба размотрити током поступка доношења стандарда.

Увод

Микро, мала и средња предузећа (МСП) могу да буду недовољно заступљена у радним групама које пишу стандарде, услед чега постоји могућност да њихови интереси не буду довољно узети у обзир. Поред тога, трошкови имплементације неких стандарда могу да буду релативно високи. Посебно стандарди који се односе на производњу широких размера или на масовну производњу могу да буду прескупи или превише сложени да би их нека мања предузећа примењивала.

Намена овог упутства јесте да се приликом доношења стандарда подигне свест о питањима која могу да буду важна МСП-у и да се превазиђе могућа недовољна заступљеност МСП-а у пословима стандардизације.

МСП је заступљен у већини сектора. Као и остали корисници, МСП има корист од техничке стручности стандарда у чијој изради можда није учествовао. Међутим, постоји могућност да његов положај на тржишту услуга или производа буде ослабљен услед његове зависности од већих конкурената, испоручилаца или купаца. Такође, он ће можда морати да се прилагоди постојећем стању на тржишту, као и европским стандардима. Због тога је потребно да се посебна пажња усмери на интересе МСП-а, а посебно микропредузећа као могућих корисника стандарда.

МСП чини више од 99 % предузећа у Европи. 92 % предузећа има мање од 10 запослених и ограничена средства. Задовољавањем његових потреба, примена стандарда би се могла знатно повећати. Такође, уколико би стандарди више узимали у обзир перспективе МСП-а, све заинтересоване стране у процесу стандардизације би могле да имају значајне користи.

1 Предмет и подручје примене

Ово упутство пружа писцима европских стандарда смернице о потребама микро, малих и средњих предузећа (МСП) како би се избегло да се МСП искључи с тржишта и наруши праведна конкуренција.

Ово упутство се односи на све оне који су укључени у процес стандардизације, односно на писце стандарда у радним групама или техничким комитетима, као и на чланове одговарајућих националних комитета. Није обавезно примењивање свих начела овог упутства на све стандарде. Стога су технички комитети и радне групе најпогоднији за оцењивање да ли се и како у њиховим стандардима може указати на посебне потребе МСП-а.

Ово упутство садржи:

- a) разматрања о доношењу стандарда који су највише прилагођени потребама МСП-а;
- b) технике идентификације и оцењивање одредаба стандарда које могу посебно утицати на МСП;
- v) начине смањивања негативних утицаја неких одредаба стандарда на МСП;
- г) смернице за израду стандарда који су најприхватљивији за МСП;
- д) листу за проверу препорука из овог упутства;
- ђ) информације о томе како остварити утицај микропредузећа на нове стандарде.

НАПОМЕНА У овом упутству назив "стандард" обухвата стандарде и сва сродна документа CEN-а и CENELEC-а.

2 Нормативне референце

Следећи документи неопходни су за примену овог документа. Када се наводе датирани референце, примењује се искључиво цитирано издање. Када се наводе недатирани референце, примењује се најновије издање референтног документа (укључујући и његове измене).

CEN/CENELEC Internal Regulations — Part 3: Rules for the structure and drafting of CEN/CENELEC Publications (ISO/IEC Directives — Part 2, modified), 2009-08 corrected version

3 Термини и дефиниције

За потребе овог упутства примењују се следећи термини и дефиниције.

НАПОМЕНА У овом упутству термин "мала и средња предузећа" (МСП) употребљава се за микро, мала и средња предузећа, као што је дефинисано у EU, као и за самосталне предузетнике.

3.1

микро, мала и средња предузећа

МСП

предузећа која имају мање од 250 запослених и чији годишњи промет није већи од 50 милиона евра и/или чији укупни годишњи биланс није већи од 43 милиона евра

[2003/361/EC: Commission recommendation C(2003) 1422]

3.2

мало предузеће

предузеће које има мање од 50 запослених и чији укупни годишњи промет и/или укупни годишњи биланс није већи од 10 милиона евра

[2003/361/EC: Commission recommendation C(2003) 1422]

3.3

микропредузеће

предузеће који има мање од 10 запослених и чији укупни годишњи промет и/или укупни годишњи биланс није већи од 2 милиона евра

[2003/361/EC: Commission recommendation C(2003) 1422]

3.4

писац стандарда

особа која учествује у доношењу стандарда

3.5

упутство

документ који објављује CEN или CENELEC, који даје правила, смернице, савете или препоруке које се односе на европску стандардизацију

4 Општа разматрања

Писци стандарда треба да обезбеде да стандарди буду разумљиви онима за које се сматра да ће их читати. Стварни корисници стандарда могу бити различити, што зависи од примене, области и врсте стандарда.

МСП има сличне, али понекад и врло различите пословне моделе у односу на остале потенцијалне циљне групе обухваћене стандардима. Имајући у виду чињеницу да је МСП заступљен у готово свим областима, потребно је да се посебна пажња обрати на интересе МСП-а, а посебно на интересе микропредузећа као потенцијалних корисника стандарда. На пример, треба напоменути да интереси консултаната, оцењивача, испитних или истраживачких лабораторија могу бити различити од интереса предузећа укључених у производњу или дистрибуцију посебних производа или услуга. Стога треба пажљиво размотрити интересе сваке од заинтересованих страна.

5 Питања која треба размотрити током поступка доношења стандарда

5.1 Опште

У следећем тексту је наведено неколико аспеката стандардизације који су од посебне важности за МСП. То није све, већ ти аспекти могу бити подржани општијим или специфичним начелима која се односе на потребе корисника, као што је наведено у другим документима (нпр. IFAN Guide 3:2008, *Guidelines to assist members of standards committees in preparing user-oriented European Standards*).

Будући да је МСП-у, а посебно микропредузећима, у многим случајевима тешко да директно учествују у том поступку, консултације у вези са потребама и/или интересима МСП-а пре свега треба да се одвијају посредством њихових удружења и/или струковних удружења.

5.2 Припрема новог пројекта

5.2.1 Тржишна релевантност

Треба проверити релевантност стандарда за европски МСП.

Пре предлагања новог пројекта, предлагач треба да оцени потребу за европским стандардом. Ради оцене њихове потребе или интересовања за предложени стандард, треба консултовати све могуће заинтересоване стране.

При предлагању нових пројеката морају се јасно специфицирати потребе тржишта, које се такође одражавају на релевантност за МСП. За CEN видети CEN-ов образац А, односно N. За CENELEC видети захтев техничког комитета упућен Техничком одбору (BT) за почињање новог пројекта (предлог за нови пројекат — New Work Item Proposal).

Важно је да су европски стандарди тржишно релевантни и да одражавају потребе свих заинтересованих страна, укључујући МСП. Важно је да је европска стандардизација одређеног пројекта неопходна и корисна за већину предузећа на које би стандард могао утицати.

5.2.2 Заинтересоване стране

Треба проверити да ли међу заинтересованим странама постоји МСП са посебним потребама.

Приликом припреме новог пројекта, морају се идентификовати све врсте заинтересованих страна и са њима се саветовати, како би се и МСП-у или његовим представницима омогућило да се укључе у послове стандардизације.

При изради и доношењу нацрта морају се узети у обзир посебне потребе МСП-а, као и потребе свих циљних група за готовим стандардом.

5.3 Питања која треба размотрити током припреме стандарда

5.3.1 Исплативост имплементације стандарда за МСП

Треба размотрити трошкове улагања и обуке која је потребна за имплементацију стандарда.

Трошкови имплементације стандарда треба да се размотре пре увођења одредаба или захтева за које постоји могућност да неће бити исплативи у свим ситуацијама. Будући да европска предузећа имају просечно шест запослених, посебну пажњу треба обратити на микропредузећа, и то на:

- последице технолошких промена;
- трошкове куповине нове опреме;
- трошкове обуке;
- трошкове испитивања;
- трошкове ангажовања консултаната.

Писци стандарда увек треба да размотре да ли се захтеви могу задовољити без постављања несразмерних и/или непотребних ограничења за МСП. Ниједан стандард не треба да представља препреку за подстицање иновација производа, услуга или процеса.

Штавише, посебну пажњу треба посветити ситуацијама које обухватају мањи обим производње или активности. Стандарди не треба да спречавају флексибилност и разноврсност који су често својства пословних модела МСП-а.

5.3.2 Доступност елемената

Треба размотрити доступност елемената који се захтевају.

Стандарди увек морају да прате најновији развој (видети *CEN/CENELEC Internal Regulations — Part 3*). У сваком случају, сви елементи који су неопходни за задовољење одређеног захтева морају да буду доступни на тржишту, на пример они који су у вези са технологијом, производима, испитном опремом, испитним лабораторијама, правима интелектуалне својине (IPR), итд. Стога при изради новог или ревизији постојећег стандарда треба проверити снабдевеност. Та разматрања треба да укључе доступност на националним тржиштима која су важнија за микро и мала предузећа.

5.4 Израда садржаја стандарда

5.4.1 Приступ заснован на перформансама

Треба унапредити разумевање и примену стандарда додавањем примера и објашњења.

Када је реч о приступу заснованом на перформансама, "кад год је могуће, захтеви се морају изражавати у виду перформанси, пре него карактеристика конструкције или описних карактеристика. Овај приступ оставља максималну слободу техничком развоју. Првенствено се морају обухватити оне карактеристике које се могу прихватити у целом свету (које су универзалне). Где је неопходно, услед разлика у законодавству, клими, окружењу, економији, социјалним условима, привреди, итд., може се навести неколико могућности" (референтна реченица из *CEN/CENELEC Internal Regulations — Part 3: Rules for the structure and drafting of CEN/CENELEC Publications*, 4.2).

Приступ заснован на перформансама омогућава флексибилност предузећима и оставља им простор за иновације. Стандарди такође треба да играју улогу у преношењу основних знања и искустава (know-how). Међутим, приступ заснован на перформансама понекад морају да прате примери и објашњења како би мала и микро предузећа лако разумела и имплементирала стандард.

То се може учинити на информативан начин, на пример текстовима, илустрацијама, графиконима или табелама чије средиште представљају једноставне методе имплементације.

Такве информације би поједноставиле и повећале имплементацију стандарда од стране малих и микро предузећа која могу имати потешкоћа при преношењу теоријских захтева за перформансе у практична решења (*CEN/CENELEC Internal Regulations — Part 3*).

5.4.2 Увод

Треба обезбедити увод са пропратним информацијама.

Увод треба да садржи следеће информације које, уколико постоји апстракт, треба да се понове и у апстракту.

Сваки стандард треба да садржи објашњење разлога због којих је настао и/или повод за све модификације или ревизије.

Треба да се специфицира врста пословања и/или активности које су обухваћене стандардом.

Уколико је стандард примењив у широком опсегу производа или услуга, они треба да се наведу у предмету и подручју примене у што већем броју.

МСП није увек свестан тога који се стандарди примењују на његово пословање; због тога у документу треба подробно набројати циљне групе, са посебним освртом на МСП.

5.4.3 Предмет и подручје примене

Треба да се израде стандарди који су прецизни и потпуни у предмету и подручју њихове примене.

Писци стандарда треба да анализирају релевантна тржишта и да провере да ли би се друге категорије производа могле обухватити предметом и подручјем примене одређеног стандарда. Стандарди морају да имају јасно дефинисан предмет и подручје примене и да, у оквиру својих ограничења, буду што је могуће разумљивији. То значи да стандард не треба да обухвата питања која нису јасно дефинисана у предмету и подручју примене, већ треба да се бави свим аспектима ставки наведених у предмету и подручју примене тог стандарда.

МСП је често специјализован за ограничени опсег производа и услуга. Предмет и подручје примене треба да се дефинишу тако да буде јасно који су производи и услуге њима обухваћени.

5.4.4 Испитивање

Треба избегавати наметање изузетно скувих и сложених испитивања и размотрити учесталост испитивања.

Неопходна испитивања усклађености са стандардима често малим произвођачима представљају значајно финансијско оптерећење. Под тим се подразумевају трошкови за мерну опрему, обуку особља, време и ресурси неопходни за извођење испитивања. Мала предузећа обично немају масовну производњу и њихови производи могу да имају посебне карактеристике. Наметање великог броја испитивања знатно повећава цену њихових производа.

Треба напоменути да стандардима не треба да се уведе непотребна испитивања. То значи да се претпоставља да, у случају сумње у адекватност и неопходност одређене методе испитивања, њу не треба додати постојећој процедури испитивања.

Писци стандарда треба да провере ко може да изводи било које од датих испитивања и да избегавају, што је могуће више, фаворизовање испитивања које би водило ка монополистичкој или доминантној позицији или њеном јачању.

5.4.5 Методе верификације

Треба идентификовати једноставне и исплативе начине за верификацију усаглашености са захтевима.

Како би се осигурала флексибилност приликом верификације захтева, треба, кад год је то могуће, узети у обзир алтернативне методе, укључујући прорачуне и методе оцењивања помоћу табела.

Поред тога, писци стандарда треба да осигурају једнозначност резултата испитивања описаних у стандардима. За мале произвођаче је од суштинског значаја да стандарди упућују на методе које не могу угрозити пристрасне стране.

5.5 Структура и приказ садржаја

5.5.1 Дужина

Стандарди треба да буду што је могуће краћи.

Ако постоји тенденција да стандард буде превише опширан, треба настојати да се подели на делове, за ужи опсег производа, процеса или услуга.

Уколико је стандард дужи, писци стандарда треба да процене да ли би било корисно да се он подели на неколико краћих стандарда, специфичних за ужи опсег производа, процеса или услуга. У том случају, писац стандарда треба да обезбеди да се пруже све неопходне информације које помажу бољем разумевању стандарда, као и да избегне, или барем ограничи, упућивања на остале делове стандарда. С друге стране, врло јасна структура стандарда (тачке, подтачке и прилози који се односе на одређене техничке аспекте) може да олакша читање и разумевање.

Дужина стандарда може да зависи од његове намене и предмета о којем се ради. Независно од тога, дугачки стандарди могу да одврате потенцијалне кориснике од читања, нарочито ако се релевантне информације тешко налазе. Дугачки пасуси и набрајања могу ометати разумевање значајних одредаба.

5.5.2 Структура

Стандарди треба да буду што је могуће јаснији, логични и лаки за праћење.

Стандарди треба да буду читљиви онима за које се сматра да ће их читати. Стога је током писања стандарда потребно идентификовати циљне групе како би се стандард прилагодио потребама потенцијалних корисника.

Самим тим, стандарди треба да буду осмишљени тако да буду приступачни корисницима. Значајне одредбе треба истаћи и објаснити што је могуће боље, али та објашњења истовремено не смеју усложњавати структуру документа. Изглед текста треба да се прилагоди, што је могуће више, намени стандарда и потребама циљне групе.

Постоји могућност да многи мали предузетници немају времена или ресурсе за темељно проучавање стандарда. Потребно је да буду способни да лако нађу информације које су релевантне за њих. Уочљивост оперативног дела стандарда може подстакнути мала предузећа да га чешће примењују.

5.5.3 Приказ и слике

Кад год је могуће, као подршку треба користити дијаграме, графиконе, цртеже и репрезентативне примере примене.

Писци стандарда морају писати стандарде тако да се они што је могуће лакше читају и разумеју. Дијаграми, графикони, цртежи и примери којима се објашњава примена могу знатно олакшати разумевање стандарда. Примери могу да буду део главног текста или додати у прилогу. Ипак, при навођењу примера треба избегавати истицање одређеног производа или услуге.

5.5.4 Јасноћа језика

Треба користити једноставан језик како би га разумели сви очекивани корисници стандарда, а не само експерти.

Корисници стандарда с различитом стручном спремом, знањем и образовањем треба да буду способни да разумеју делове стандарда који су за њих релевантни. Чак и кад су стандарди упућени особљу које поседује знање о одређеним производима, процесима или услугама, они ипак треба да буду написани једноставним и јасним језиком како би били разумљиви корисницима стандарда који нису били директно укључени у њихову припрему.

Стандарди треба да буду лако читљиви за кориснике стандарда. Посебну пажњу треба посветити МСП-у као могућем кориснику, па стога језик треба да буде прилагођен његовом начину рада ако он представља главну циљну групу на коју се стандард односи. Када се стандарди превode на националне језике, треба обратити пажњу на једноставност језика.

Осим тога, све скраћенице и акрониме треба увек објаснити, а ако је неки начин изражавања превише сложен или двосмислен, препоручује се да се то дефинише у поглављу о терминологији.

ПОМОЋ за језичка питања

Писац мора да употребљава стил који је јасан, директан и недвосмислен. На пример:

- чешће треба да користи глаголе у активу него у пасиву;
- треба да користи једноставне, смислене и разумљиве речи;
- изричитост треба да се постиже коришћењем императива пре него слабијих облика;
- треба да користи глаголе радње пре него апстрактне именице;
- треба да се обраћа директно корисницима, а не да говори шта би они могли да ураде;
- треба да се служи набрајањем када је то погодно;
- треба да дефинише техничке термине и скраћенице кад се први пут појаве;
- треба да користи термине доследно кроз цео текст.

5.5.5 Референце

Треба смањити потребу за набавком референтних стандарда.

Како би се повећала њихова употребљивост, треба поновити кратке делове из других стандарда, уместо да се само упућује на њих. Када се репродукују такви текстови, увек треба јасно навести извор.

Сви нормативни документи који су неопходни за примену стандарда треба да буду доступни јавности у тренутку објављивања стандарда.

Нормативне референце у стандардима су корисне јер спречавају дуплирање посла и омогућавају одржавање конзистентности када се један од стандарда ревидира. Међутим, бројне референце чине употребљивост стандарда сложенијом.

5.5.6 Ревизија

Треба обезбедити да се у новим и ревидираним стандардима јасно наведу информације о изменама у односу на претходне верзије.

У предговору се морају навести значајне техничке измене и разлози за ревизију стандарда. Према *CEN/CENELEC Internal Regulations — Part 3, 6.1.3*, "у посебном делу (...) морају се навести значајне техничке промене у односу на претходно издање документа." Овај исказ се мора налазити у предговору.

Ово је посебно важно када стандарде имплементира МСП јер мала предузећа немају времена или ресурсе за детаљно проучавање нових издања стандарда.

5.6 Завршно преиспитивање

5.6.1 Прелазни период

Треба оценити последице измена које произлазе из нових или ревидираних стандарда и одредити прелазни период у зависности од тога.

Количина и сложеност техничких модификација треба да се одрази на продужења прелазних периода. За сваки прелазни период треба да се узму у обзир потребе МСП-а у вези са имплементацијом. За CEN, видети CEN Guidance Document — *Date of withdrawal*. За CENELEC, датум повлачења представља део званичне процедуре одобравања од стране Техничког одбора (BT).

Уколико се европским стандардом у неким земљама уводи неки сасвим нови захтев или решење, период истовременог важења треба знатно продужити. Треба узети у обзир потребе за куповином нове опреме, променом организације рада и обуком особља. Посебно је тешко и скупо за мала предузећа да промене модел пословања, нарочито ако је он раније добро функционисао. Због тога им је потребна помоћ и морају да процене исплативост остајања на тржишту. То, међутим, може захтевати продужени период истовременог важења.

5.6.2 Помоћ у имплементацији

Треба испитати да ли је потребна помоћ у имплементацији стандарда који се не могу поједноставити.

У неким сложеним областима стандардизације, посебно када је реч о примени сложеног законодавства, поједностављивање стандарда може бити отежано. У таквим случајевима писци стандарда треба да изразе своје мишљење о потреби да се помогне МСП-у у имплементацији, тј. о потреби за приручником за имплементацију.

Писци стандарда могу да учествују у изради додатних упутстава за имплементацију, али њихова главна улога јесте да осигурају што је могуће лакшу примену стандарда. Намера да се створе средства за помоћ у имплементацији не треба да се користи као оправдање за доношење сложених стандарда.

6 Листа за проверу препорука из овог упутства

Следећа табела представља препоруке дате у овом упутству у виду листе за проверу. Писцима стандарда табела може да буде корисна како би осигурали да су потребе МСП-а узете у обзир приликом израде нових стандарда или ревизије постојећих. Табела се прати слева надесно. Питања у табели објашњена су детаљно у одговарајућим деловима тачке 5 овог упутства.

Листа за проверу препорука из овог упутства

Припрема новог пројекта	Припрема стандарда	Израда садржаја	Структура и начин представљања садржаја стандарда	Завршно преиспитивање
☐ (5.2.1) Да ли сте проверили релевантност стандарда за МСП?	☐ (5.3.1) Да ли сте вредновали трошкове улагања (технологија, опрема, испитивање)?	☐ (5.4.1) Ако се примењује приступ заснован на перформансама, да ли је он разумљив?	☐ (5.5.1) Да ли је стандард што је могуће краћи?	☐ (5.6.1) Да ли сте предложили прелазни период који одражава последице промена?
☐ (5.2.2) Да ли сте код свих заинтересованих страна проверили да ли постоје посебне потребе МСП-а?	☐ (5.3.1) Да ли сте вредновали трошкове обуке (особља)?	☐ (5.4.2) Да ли сте користили описна објашњења?	☐ (5.5.1) Ако је стандард дугачак, да ли сте проценили могућност да се он подели на краће стандарде?	☐ (5.6.2) Да ли сте проценили потребу за приручником за имплементацију?
☐ (5.2.2) Јесте ли проверили да ли се МСП налази и међу циљним групама?	☐ (5.3.1) Да ли сте вредновали трошкове имплементације? ☐ (5.3.2) Да ли сте верификовали доступност свих елемената?	☐ (5.4.3) Да ли је стандард прецизан и потпун у свом предмету и подручју примене? ☐ (5.4.4) Да ли сте избегли строге режиме испитивања? ☐ (5.4.4) Да ли сте вредновали трошкове испитивања? ☐ (5.4.5) Да ли сте идентификовали једноставне и исплативе начине за верификацију усаглашености са захтевима?	☐ (5.5.2) Да ли се структура стандарда лако прати? ☐ (5.5.3) Да ли сте користили графиконе, дијаграме, итд. (када је то могуће)? ☐ (5.5.4) Да ли сте се користили јасним језиком, који је разумљив свим очекиваним корисницима стандарда? ☐ (5.5.5) Да ли сте смањили број стандарда на које се упућује? ☐ (5.5.6) Да ли сте дали јасне информације о променама у односу на претходне верзије стандарда?	

Библиографија

- [1] 2003/361/EC: Commission recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 1422) , OJ L 124, 20.5.2003, pp. 36–41, доступно на <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=284986:cs&lang=en&list=284986:cs,284128:cs.&pos=1&page=1&nbl=2&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=#texte>
- [2] IFAN Guide 3:2008, *Guidelines to assist members of standards committees in preparing user-oriented European Standards*, First edition, 2008-04, доступно на http://www.ifan.org/ifanportal/livelink/fetch/2000/2035/36282/394607/publications/IFAN_Guide3-2008.pdf
- [3] CEN Guidance Document — *Date of withdrawal*, Version 2, March 2010, доступно на <http://www.cen.eu/boss/supporting/Guidance%20documents/dow/Pages/default.aspx>